

ŠOLA JE PRALNI STROJ ZA MOŽGANE, DRŽAVA PA VANJ VLIVA PRALNI PRAŠEK IN GA POLNI Z ELEKTRIKO

Že iz definicije teoretika Baudona vemo, da šola opravlja vlogo kulturne reprodukcije, saj je šolski sistem neposredno povezan s kulturo vladajočih razredov. Slednji pa imajo ponavadi tudi politično moč v neki državi. Ideološko »oblikovanje« posameznika, ki je v totalnih političnih režimih bolj podobno pranju možganov, kot pa vraščanju v neko kulturo, pomembno sooblikuje človekovo osebnost. Ker pa je človek iz stališča države državljan, si država vzema pravico, da ga kulturno preoblikuje in izoblikuje, da postane lojalen član družbe. Otroci so osebno nedorasla bitja z neizoblikovano osebnostjo in stališči. Učijo se s posnemanjem in kakor so v primarni socializaciji brez zadržkov vsrkavali zgled staršev, se ta avtoriteta sedaj prenese na učitelje. Kdo plačuje učitelje? Država. Torej zakaj bi država plačevala nekaj, kar ne bi bilo koristno zanjo? Seveda ne bi. V kakšnem smislu je torej šola povezana z državo? Zakaj želijo države obdržati nadzor nad šolstvom? Je obiskovanje šole res sekundarna socializacija, ali je bolj osebna deformacija posameznika?

V knjigi piše, da je francoski filozof L. Althusser videl v šoli predvsem ohranjanje in reproduciranje obstoječih družbenih odnosov. Le-te je opredelil kot izkoriščevalske in hierarhične. Ker pa pripadniki človeške vrste od dobrega starega srednjega veka naprej sumičavo sprašujemo, kdo ali kaj legitimira oblast vladajoče elite in se naj ne bi več pustili voditi za nos (vsaj, da bi mi vedeli ne), mora obstoječi režim najti sredstvo, ki bi ljudem vlivala ideologijo, ki jih bo obdržala pri koritu. Seveda ljudje nismo srečni, če se nad nami uporabljajo represivna sredstva, zato so se spomnili boljše variante- pranja možganov v institucijah, ki jih je bilo od Marije Terezije dalje nujno obiskovati. Je uvedba obveznega šolstva blagor, ki nam ga je volila podariti država, ker je »dobra mati«, ekonomska potreba po kvalificirani delavni sili, ali krik majajočih političnih tvorb, da obdržijo svoj dragi »status quo«, kjer se vladajočim cedita med in mleko?

Althusser nas poduči še, da je bila včasih šola domena cerkve in privilegij manjšine. Pametno snovan sholastični sistem je temeljil na Aristotlu in Akvinskemu, ostalo pa »liborium prohibitorum«. Da, cerkev je bila zelo skrbna, budno je pazila na vernike, peščica se je lahko šolala v samostanih, seveda so ženske, kot grešne potomke Eve za tja neprimerne. Ko pa je prišla renesansa in je žarek upanja za razvoj Evrope razsvetlil tudi razsvetljenske filozofe, so si drznili pomisliti, da utegnejo vsa človeška bitja imeti vsaj kanček razuma in tako se je počasi, a vztrajno širil virus izobrazbe med vse družbene sloje. To pa še ni vse! Kmalu je država (ali kakorkoli se je že reklo političnim tvorbam 19. stoletja) ugotovila, da stvar je zanimiva. Bratom jesusovega srca (jezuitom) in ostalim samostanskim redovom so vzeli šolstvo in iz vzgoje gorečih vernikov, ki

ne dvomijo v dogme in govorijo v prid obstoječe oblasti (npr. cesar), naredili »goreče državljanec«.

Po pravici povedano, pa nam ni treba siliti stoletja nazaj v zgodovino, saj so nam očetje in matere iz prve roke povedali, kako se je šolskim stvarim streglo »pod dobrim starim Titom«. Poleg predmetov, kot so obramboslovje, socialistična vzgoja itd., so mlajši otroci kaj hitro nadeli rdečo rutko in modro čepico in se naučili pionirsko himno. Šola se je pač vedno vsaj deloma prilagajala tistemu, ki jo je sponzoriral. Če je bilo v modi goreče verstvo, so otrokom dajali podobice, če pa je bil komunizem, so jim prepovedali hoditi v cerkev.

Še ena zanimiva stvar! Kaj se v šoli učimo? Roko dam v ogenj, da se Nemci malo drugače pogovarjajo o Hitlerju in obeh svetovnih vojnah, kot so učili nas, ali še bolj drastično, naše stare starše. Snov v šoli še zdaleč ni nevtralna. Čeprav naj bi živeli v demokratični državi, kjer bi znanost in umetnost bili avtonomni disciplini, kamor se država ne bi smela vmešavati pa temu še zdaleč ni tako. Poglejmo še Applovo idejo o uradnem in prikritem kurikulumu. Vsi vemo, da so nekateri cilji šole jasno opredeljeni. Naučijo nas pisati, brati, povedo nam, kaj moramo narediti, da napredujemo v višji razred in nam predstavijo šolski red. Pa smo tam! Ravno v šolskem redu se že odraža prikriti kurikulum. Profesorja vikam, prijazna sem do njega, ne preklinjam pred njim, ne napijeva se skupaj,... Takšen, vsaj tako predvideva družba, naj bi bil tudi moj bodoči odnos z delodajalcem. Torej me šola pripravi na hierarhične odnose, ki vladajo v neizprosni medrazredni boju v divji eri kapitalizma.

Če pa država tako velikodušno odpre svojo blagajno, da sponzorira množično šolanje, mora imeti še druge razloge zakaj je to dobro. Eden izmed njih je prav gotovo, ker smo bodoča delavna sila, ki bo reproducirala in po možnosti naredila prirastek državnemu gospodarstvu. Kaj so točke za na fakulteto in vsa ta panika pred maturo? No, po eni strani gre res za deformacijo evolucije, ki ji rečemo meritokracija ali »sposobni vladajo«, ne morem pa mimo tega, da je to tudi razporejanje delavne sile, ki ga vrši država. Poglejmo, antropolog (v kapitalizmu ne preveč cenjen poklic, malo zaposlitvenih možnosti, malo vpisnih mest na fakulteto, ponavadi visoka omejitev vpisa- podobno je z ostalim družboslovjem, če izvzamemo opravo in še nekatere programe).

Kaj pa pravljica, da šola notranje bogati človeka? Delno res, a menim da je večji poudarek na človeku kot delavnem orodju družbenega sistema, saj se ideal duševno bogatega človeka počasi ruši v družbi, ki misli, da je sreča kupljiva, včasih celo po znižani ceni na razprodaji.

To še ni vse! Zadnja funkcija šole je, da nas navadi, da smo zunanje motivirani (nagrade za učne dosežke; ocene, štipendija, diploma,...). V krutem svetu je namreč tako, da vsi ne delajo iz notranjega zadovoljstva, ampak, da zaslužijo denar za človeka dostojno življenje (karkoli jim že to pomeni). Ampak to je že stvar etike prostega časa.

Zaključek: » Šola nas nauči dveh stvari, kako prenašati neenakosti in krivice in kako se spopadati z dolgčasom. » To pa je odločilnega pomena za preživetje v svetu, kot je naš.